

#Hilversum2040 – Participatie Omgevingsvisie Hilversum
Doelgroep: kinderen en jongeren
Product- en procesverslag

Inhoud

1. Beginsituatie	2
2. Traject basisscholen	2
3. Traject voortgezet onderwijs	3
4. Traject MBO-college Hilversum	4
5. Verzamelen van casussen/probleemstellingen	4
6. Koppeling met de Sustainable Development Goals (SDG's)	5
7. Samenwerking.....	5
8. Opbrengst	6
9. Communicatie en PR.....	7
10. Suggesties voor vervolg.....	7

In de periode mei-juni en september 2021 is Omgevingseducatie met 200 kinderen en jongeren in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en MBO aan de slag gegaan over de Omgevingsvisie. Wat vinden zij belangrijk en wat zou er volgens hen moeten gebeuren zodat Hilversum voor hen een aantrekkelijke stad wordt of blijft in de toekomst?

1. Beginsituatie

In voorjaar 2021 waren er nog veel beperkende maatregelen i.v.m. corona. Niet alles was dus zomaar mogelijk. Ook kon de kindergemeenteraad niet betrokken worden omdat zij niet bij elkaar kwamen in deze periode.

Omgevingseducatie en de gemeente Hilversum hebben goede contacten met scholen. Daarom is ervoor gekozen om het participatieproces te laten verlopen via het onderwijs. Ook is er voor gekozen om bij de VO-projecten geen nieuw project te ontwikkelen, maar gebruik te maken van projecten en onderzoekstrajecten die al door de scholen waren ingepland en waarbij de Omgevingsvisie als thema/inhoud kon worden ingezet.

Het participatieproject leidde zo tot drie trajecten:

- a) Kinderen 10-12 jaar (via bovenbouw basisschool)
- b) Jongeren 15-16 jaar (via voortgezet onderwijs)
- c) Jongvolwassenen 18-20 jaar (via MBO)

2. Traject basisscholen

Op de Nassauschool en de Bavinckschool is op 31 mei en 4 juni 2021 een lesochtend georganiseerd waarbij kinderen uit groep 7 en 8 hun toekomstbeeld voor Hilversum vastlegden. Als werkvorm is een concept overgenomen dat al eerder in Maastricht is ingezet en waarbij kinderen in hun eigen omgeving een associatie maken bij één van de Junior Global Goals en dat vastleggen d.m.v. fotografie.

Evaluatiepunten:

- De kinderen konden goed uit de voeten met wat zij belangrijk vinden en zouden willen veranderen in hun eigen omgeving om fijn te kunnen wonen en leven.
- De thema's die door de kinderen het meest werden uitgewerkt, waren: verkeer/drukke op straat, spelen/chillen op straat en zwerfafval.
- Nadenken over wonen in Hilversum in 2040, als zij zelf ouder zijn, is voor sommige basisschool-leerlingen ver-van-mijn-bed.
- Er was een groot verschil tussen de twee scholen in het vermogen bij de kinderen om na te denken over de vraagstelling.

3. Traject voortgezet onderwijs

Dit onderdeel heeft resultaten uit drie deelprojecten opgeleverd:

- 1) Via een **Experience** op 20 mei 2021 gaven leerlingen Mavo 3 van het Roland Holst College en de AT-Mavo in één dag invulling aan actuele vraagstukken.

Na een brainstormsessie en de hulp van een tekenaar werden hun ideeën uitgetekend en vervolgens gepresenteerd aan een deskundig panel. Dit concept was al eerder door Roland Holstcollege en de gemeente opgezet in de Vorstin. Met als doel: samenwerking opzetten tussen middelbare scholen in Hilversum en de gemeente. Het concept is grotendeels gekopieerd, waarbij nu ook het MBO-college betrokken was en Omgevingseducatie als mede-organisator optrad en de inhoudelijke input verzorgde. Met drie groepjes, in totaal 16 leerlingen klas 3 mavo, en 2 studenten van het MBO-college kon deze dag corona-proof georganiseerd worden, in een grote ruimte.

Alle betrokkenen waren zeer positief over het concept en de opbrengsten.

- 2) **Onderzoekstraject Comenius In Business (CIB)** op het Comenius College, klas 4 havo.

Dit traject is een vast onderdeel in klas Havo 4 op deze school. Doel: leerlingen leren onderzoek doen, als voorbereiding op hun profielwerkstuk in het examenjaar. In deze editie was er extra input vanuit de gemeente en Omgevingseducatie in de vorm van:

- a. een plenaire kick-off over de Omgevingsvisie
- b. een tussentijds motivatie-bezoek van raadsleden
- c. een panel dat de pitches bijwoonde en feedback gaf.

De school had een duidelijk draaiboek. Parallel aan het eigen onderzoek van de leerlingen kregen zij ook nog extra input over onderzoek doen, een pitch houden, marketing, kostenplaatjes e.d.

Met de school is na de zomervakantie geëvalueerd. De docenten gaven aan dat de extra input vanuit de Omgevingsvisie een belangrijke meerwaarde heeft voor de leerlingen omdat het "echt" is en zij contact hebben met mensen die in dit werkveld werken. De centrale start werd als goed beoordeeld, ook weer omdat de leerlingen dan zien dat er mensen van buiten bij betrokken zijn en het niet zomaar een project is dat de docenten hebben verzonnen. Bij een centrale start met alle leerlingen is wel meer tempo en actie nodig dan nu het geval was. Contact leggen met ambtenaren verliep niet altijd goed. Een verbeterpunt zou kunnen zijn dat mensen op school langskomen, of klaar zitten op een bepaald moment waarop de leerlingen dan online contact kunnen maken.

De panelpresentatie was top: de leerlingen hielden goede pitches en de panelleden gaven goede, kritische en opbouwende feedback en input waarmee de leerlingen hun eindproduct verder konden afronden.

- 3) **Onderzoekstraject in het kader van keuzetijd A. Roland Holst College**, twee klassen 4 havo.

Dit traject was een nieuw idee vanuit het vak economie/bedrijfseconomie en de docenten wilden graag aansluiten bij het thema Omgevingsvisie. In acht lessen kregen twee klassen: een kick-off, gingen vervolgens zelf onderzoek doen en tot slot hun plan presenteren. Bij één groep was tussentijdse input van een expert (Arnold Huisman). De leerlingen konden kiezen

uit een lijstje van casussen en kregen ook per thema deskundigen door die zij konden raadplegen.

Corona had een grote impact op het traject. De leerlingen waren half online en half live in de les. Daarnaast vielen een aantal lessen uit waardoor goede begeleiding van de leerlingen niet mogelijk was. Door de korte doorlooptijd was dit ook niet meer te repareren/op te vangen. Deskundigen zijn door deze groepen ook nauwelijks bevroegd. Alles bij elkaar leidde uiteindelijk tot een matige opbrengst. De docenten gaven aan wel graag een dergelijke opzet met maatschappelijke vraagstellingen te willen herhalen in 2022. Met de volgende kanttekeningen / verbeterpunten:

- minder breed insteken en geen keuze uit onderzoeksvragen. Dus bijvoorbeeld 1 thema kiezen waar iedereen aan gaat werken.
- Een aansprekend startmoment werd hier gemist.
- Een tussentijds moment waar de leerlingen bevroegd worden over hun voortgang.
- Een presentatie op een andere locatie, zoals bijvoorbeeld in het raadhuis (zoals ook de bedoeling was in eerste instantie).

4. Traject MBO-college Hilversum

Op 21 september 2021 heeft een beroepshavo-klas (opleiding human technology) van 27 studenten van MBO-college Hilversum deelgenomen aan een workshop waarbij de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen centraal stonden. Van daaruit kozen de studenten hun urgente thema's en formuleerden zij actiepunten voor Hilversum.

De studenten gaven aan dat de introductie en de statistieken die voorbij kwamen in de quiz hen met name aansprak. De quizvragen gingen o.a. over de milieu-impact van dagelijks gedrag en dingen die je koopt, maar ook gezondheids- en armoedecijfers voor Hilversum. Zij vonden het niet moeilijk om een thema te kiezen dat hen persoonlijk aansprak en ook om daarover actie/verbeterpunten te bedenken. De docent had vooraf (m.b.v. input van Omgevingseducatie) goed uitgelegd wat de bedoeling was en welke thema's aan de orde zouden komen. Een aantal studenten had ook vooraf al zelf bedacht welk doel zij interessant vonden en welke problemen zij daarbij zagen.

De beschikbare tijd (2 uur) was kort, maar in deze tijd is het wel gelukt om probleemstellingen en actiepunten te formuleren en te pitchen aan elkaar. De ruimte was redelijk geschikt voor deze tamelijk grote groep en het geluid in de ruimte.

Voor het MBO-college was deze workshop van meerwaarde omdat zij de studenten willen laten kennismaken met de wereld en met organisaties buiten school.

5. Verzamelen van casussen/probleemstellingen

Voor de verschillende thema's van Omgevingsvisie hebben we bij de gemeentelijke kerngroep en andere beleidsambtenaren casussen opgehaald. Dit verliep goed.

De Havo-docenten hebben hier vervolgens een aantal geselecteerd (passend bij hun vakdoelstellingen) en de leerlingen konden uit die selectie een keuze maken. Deze waren vooral gericht op wonen, werkgelegenheid, schone stad en vervoer.

OMGEVINGS EDUCATIE

Gooi, Vecht- en Eemstreek

Daarna hebben we een drietal thema's voor de mavo-klassen bepaald aan de hand van thema's die onderbelicht bleven in de havo-projecten: klimaat en energie / gezond en inclusief / biodiversiteit.

Voor het basisonderwijs en het MBO-college hebben de leerlingen en studenten zelf een ontwikkelingsdoel gekozen en een eigen probleemstelling daarbij geformuleerd of in beeld gebracht.

Voor elke insteek is wat te zeggen: door casussen vooraf te formuleren stuur je op thema. Dit is wat bij het voortgezet onderwijs is gedaan, ook omdat de thema's bij de vakdoelstellingen (economie) moesten passen. Het zelf laten kiezen van een doel en aangeven van een probleemstelling geeft een indicatie wat kinderen en jongeren zelf belangrijk vinden en welke thema's hen persoonlijk aanspreken. Maar over het algemeen gold dat alle thema's hen wel konden aanzetten tot een idee, omdat alle thema's heel echt en actueel zijn. Dus sturing daarop is geen probleem.

6. Koppeling met de Sustainable Development Goals (SDG's)

Bij de basisscholen waren de SDG's (in de vorm van de aangepaste duurzame kinderdoelen) het uitgangspunt van de lessen. De kinderen hebben hier hun eigen idee bij gevormd en in beeld gebracht, vooral gericht op wat zij zelf in het dagelijks leven in hun eigen omgeving tegenkomen.

Bij het voortgezet onderwijs bleek dat het uitleggen van de Omgevingsvisie én de duurzame doelen te veel was om te integreren in deze onderzoekstrajecten. Beiden vergen een goede uitleg en verwerkingsvorm. Dit is tijdens het traject losgelaten.

Bij de MBO-studenten stonden de SDG's centraal en waren het vertrekpunt in de vorm van een workshop onder begeleiding van Good2Connect. Voor de studenten was het een aansprekende vorm en zij konden ook snel een aansprekend doel te kiezen en daarover na te denken. Dit kwam mede doordat er een voorbereidend moment vooraf op school had plaatsgevonden.

7. Samenwerking

Voortgezet onderwijs

Door de contacten die al waren gelegd via Smart City, kon er snel geschakeld en gestart worden. In een paar online sessies waren de lijnen snel gelegd en de opzet / samenwerking afgesproken.

Bij de havo4-projecten werd een startles gegeven met input vanuit de gemeente. Vervolgens kozen de leerlingen een thema en verzorgde Omgevingseducatie achtergrondinformatie en contactpersonen. De bovenbouwprojecten doorliepen vervolgens tamelijk autonoom het

traject tot aan de afsluiting. Bij de afsluiting waren vertegenwoordigers uit de gemeente aanwezig in de vorm van een panel. Een raadslid, commissielid, de wethouder, de GGD, GNR en Stadsfondsmanager hebben mee kunnen werken aan een of meer onderdelen van de VO-projecten. Dit was voor het project en de leerlingen een belangrijke meerwaarde.

Bij de Experience werkten we met een docenten-werkgroep intensief samen bij de voorbereiding en uitvoering. Hier heeft ook het MBO-college meegewerkt en in samenspraak een dagdeel in het programma verzorgd. Alle partijen hebben aangegeven de samenwerking voort te willen zetten.

Basisonderwijs

Door ons scholennetwerk konden we gemakkelijk scholen benaderen en vragen om mee te doen. Dit verliep soepel. Er is samengewerkt met fotograaf Eva Kasbergen.

MBO-college

Good2Connect heeft de bestaande SDG-game voor volwassenen aangepast aan de doelgroep en het doel voor de Omgevingsvisie. De uitvoering in samenwerking met de docenten van het MBO-college en Omgevingseducatie verliep naar volle tevredenheid.

Gemeente

Binnen de gemeente is vooral vanuit het projectteam samen gewerkt. Een tiental beleidsadviseurs hebben zich beschikbaar gesteld om door leerlingen benaderd te worden als deskundige. Verder is intensief contact gehouden met de communicatieadviseur. Dit verliep goed.

8. Opbrengst

Voor het gemeentelijke participatieproces hebben de projecten een bijdrage geleverd in de vorm van associaties en beelden, situatieschetsen en scenario's. In de subverslagen PO, VO en MBO zijn de opbrengsten uitgewerkt. Hier volgt een samenvatting:

Basisonderwijs: Thema's die spelen bij de kinderen zijn: (zwerf)afval op straat, dingen buiten kunnen doen, groen en verkeer.

Voortgezet onderwijs, onderzoekstraject 4 Havo: problemen die jongeren signaleren in de buitenruimte zijn overlast in de vorm van criminaliteit, zwerfafval en hangjongeren.

Daarnaast signaleren zij een gebrek aan voorzieningen voor jongeren om te wonen en vrije tijd door te brengen. Zij hebben een breed scala aan probleemstellingen uitgewerkt en oplossingen bedacht.

Voortgezet onderwijs Experience-day 3 mavo: hier kregen drie groepjes scholieren een thema voorgelegd met de vraag hoe zij dit probleem zouden oplossen. Opvallend was dat de leerlingen bij alle oplossingen heel breed dachten, en zich niet alleen beperkten tot hun eigen wensen en belangen, maar ook die van andere leeftijdsgroepen en de belangen voor

natuur en klimaat. Voor hun eigen leeftijdsgroep gaven zij aan dat zij zich vaak vervelen en het een wens zou zijn om buiten met elkaar dingen te kunnen doen zonder overlast te veroorzaken.

- Klimaat en energie: een drie-in-een-oplossing waarbij water wordt opgeslagen om te gebruiken in tijden van droogte, dat wateroverlast tegengaat tijdens extreme regenval en ook duurzaam energie opwekt.
- Gezond en inclusief: een plan voor de buitenruimte waarbij rekening wordt gehouden met kinderen, jongeren en ouderen en waarbij aandacht is voor groen, beweging en gezonde voeding
- Biodiversiteit: een extra groene plek in Hilversum met ruimte voor dieren, planten en mensen die dat met elkaar aanleggen en verzorgen.

De gekozen doelstellingen en actiepunten door de MBO-studenten:

Ontwikkelingsdoel 4: onderwijs / Probleem: het lerarentekort

Ontwikkelingsdoel 6: drinkwater / Probleem: mensen drinken niet genoeg water.

Ontwikkelingsdoel 11: steden en gemeenschappen / Probleem: onveiligheid op straat voor vrouwen en meisjes

Ontwikkelingsdoel 11: steden en gemeenschappen / Probleem: woningtekort

Ontwikkelingsdoel 14: oceanen en zeeën / Probleem: watervervuiling en microplastics.

9. Communicatie en PR

Basisonderwijs: de foto's die de leerlingen hebben gemaakt, zijn verwerkt tot posters die in overleg nog ingezet kunnen worden.

Voortgezet onderwijs en MBO-college: deze activiteiten zijn gedeeld, met name op social media en via de websites van Omgevingseducatie en de scholen.

Een impressie:

<https://www.omgevingseducatie.nl/nieuws/562/leerlingen-brainstormen-over-hilversum-in-2040>

<https://www.alberdingkthijmmavo.nl/praktische-zaken/berichten/atm-leerlingen-dragen-bij-aan-omgevingsvisie-hilversum-2040>

<https://www.facebook.com/198206780194377/posts/4451422698206076/>

<https://bouwenaanhilversum.nl/nieuws/nieuws+omgevingsvisie/1920562.aspx>

<https://bouwenaanhilversum.nl/nieuws/nieuws+omgevingsvisie/1968925.aspx>

10. Suggesties voor vervolg

Niet alle thema's uit de fysieke leefomgeving zijn aan de orde geweest. Een aparte experience day zou heel geschikt zijn om te besteden aan bijvoorbeeld een thema's die nu nog ontbraken zoals erfgoed/architectuur en verkeer/mobiliteit.

OMGEVINGS EDUCATIE

Gooi, Vecht- en Eemstreek

De posters die door de basisschoolleerlingen zijn gemaakt, zijn nog niet in de vorm van posters langs de weg ingezet. Dit is wel met de kinderen en de school gecommuniceerd vooraf. Wellicht is dit nog mogelijk.

Uit de nu uitgevoerde projecten is geen algemeen (toekomst)beeld van Hilversum gekomen. Wat vinden jongeren in algemene zin van Hilversum? Er is meteen ingezoomd op thema's en probleemstellingen waaruit de leerlingen/studenten een keuze hebben gemaakt. Deze aandachtspunten zijn wellicht goed om mee te nemen in een eventueel vervolg in het kader van de Omgevingsvisie. Of in projecten die de scholen in volgende schooljaren uitvoeren.